Mikael Hidén

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA 24.11.2023 KELLO 9.30
HE 28/23 vp laiksi tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Perustuslakivaliokunta toimii asiassa mietintövaliokuntana. Tehtävä on tavallaan laajempi kuin PL 74 §:ssä tarkoitettu lausunnnon antaminen. Valiokunta joutuu joka tapauksessa – vaikka ei ehkä lausukaan asiasta – ottamaan kantaa myös lakiehdotuksen perustuslainmukaisuuteen, ts. huolehtimaan siitä, että ”perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella” syntyvä laki pysyy perustuslain puitteissa. Mietintövaliokunnalle tavanomaisesti kuuluvana tehtävänä taas on tarkastella lakiehdotuksen ”hyvyyttä”, sen yleistä ja yksityiskohdissaakin toteutuvaa tarpeellisuutta ja hyvää toimivuutta.

Nähdäkseni lakiehdotuksessa ei ole mitään perustuslainmukaisuuden kannalta nyt huomiota vaativaa. Lakiehdotuksen muuta tarkastelua varten voidaan sen säädöstaustasta lyhyesti mainita seuraava. Nykyisen perustuslain säätämiseen saakka oli voimassa vuoden 1919 Hallitusmuodon muuttamattomana säilynyt 26 §, jonka mukaan presidentti sai toimestaan vuotuisen palkkion, ”jonka määrä vahvistetaan lailla ja jota ei hänen toimiaikanaan voida lisätä eikä vähentää.” Nykyisessä perustuslaissa ei ole vastaavaa säännöstä ja presidentin palkkion muuttaminen on siten mahdollista myös presidentin toimikautena. Myös nykyisen perustuslain aikana on kuitenkin pääsääntöisesti seurattu vanhaa käytäntöä ja tarkistettu presidentin palkkiota presidentin toimikauden lopulla ajatellen tulevaa presidentin toimikautta. Myös perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä ( pevm 3/06 vp ja pevl 5/11 vp), että hallitusmuodossa ilmaistun periaatteen mukaisesti presidentin palkkiosta säädetään vastaisuudessa hyvissä ajoin ennen vaaleissa valituksi tulevan presidentin

toimikauden alkamista. Uuden perustuslain aikana tällaisia lakeja tasavallan presidentin palkkiosta on säädetty vuonna 2001 (956/2001), vuonna 2006 ( 359 /2006), vuonna 2011 (1152/2011) sekä vuonna 2013 (215/2013). Viimeksi mainitulla lailla tasavallan presidentin palkkio tasavallan presidentin aloitteesta palautettiin (laskettiin) 1.3.2006 vahvistettuun tasoon 1.4.2013 lukien.

Minulla ei ole mitäään asiallista huomautettavaa esityksessä olevan lakiehdotuksen johdosta. Enemmänkin vain jonkinlaisena tyylikysymyksenä voisi tosin kysyä, eikö tasavallan presidentin palkkiosta tulevien presidentin vaalien jälkeen alkavalla toimikaudella olisi voitu yhtä vaivattomasti säätää hyvin lyhyellä erillisellä lailla sen sijaan, että siitä säädetään muutoksella vanhan hyvin lyhyen lain yhteen momenttiin. Myös asiasisältöä eikä vain pelkkää tyyliä koskeva kysymys voidaan liittää esityksen perustelujen lopussa olevaan, presidentin eläkkeen määräytymistä koskevaan viittaukseen. Minusta tämän viittauksen sisältö ja merkitys ei ole sillä tavoin selvä kuin sen tulisi lakiesityksen perusteluissa olla.

Viittauksen mukaan nyt ehdotettu palkkion tarkistaminen vaikuttaisi korottavasti ”1.4.2013 tai sen jälkeen tasavallan presidenttinä toimineen” eläkkeen ja hänen jälkeensä myönnettävän perhe-eläkkeen määrään. Kohdan alun mukaan tämä korottava vaikutus tapahtuisi ”Tasavallan presidentin palkkion 1.4.2013 lukien voimaan tulleeseen muutokseen sovellettavan siirtymäsäännöksen johdosta.” Kyseisessä siirtymäsäännöksessä (laissa 215/2013) taas puhutaan ”ennen tämän lain voimaan tuloa eronneelle tasavallan presidentille ” maksettavan eläkkeen ja hänen jälkeensä myönnettävän perhe-eläkkeen määrästä. Siirtymäsäännös, joka on osa ko. lain oikeusnormeja sisältävää säännöstekstiä, ei siten ole oikeusnormina sovellettavissa perustelujen viittauksessa tarkoitettuihin 1.4.2013 tai sen jälkeen presidenttinä toimineisiin. Jos viittauksella taas tarkoitetaan pelkkää vuonna 2013 noudatetun periaatteen soveltamista myös 1.4.2013 ja sen jälkeen presidenttinä toimineen eläkkeen ja hänen jälkeensä myönnettävän perhe-eläkkeen määrään, jää esityksen valossa kuitenkin epäselväksi, onko viittaus tarkoitettu vain informatiiviseksi ja onko periaatteen soveltamisen edellyttämä normi jo olemassa. Hiukan voi olla aihetta kysyä myös sitä, kuinka hyvin 2013 noudatettu menettely sopii noudatettavaksi presidentin vuotuisen palkkion nostamistilanteissa, kun vuonna 2013 oli kysymys presidentin palkkion alentamisesta presidentin aloitteesta ja tähän liittyen oli kysymys siitä, että eläkkeiden määräytymiseen sovelletaan uuden lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.